

**UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE DREPT**

**EXPLOATAREA PERSOANELOR
VULNERABILE. POSIBILE SEMNIFICAȚII
PENALE
– Rezumatul tezei de doctorat –**

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Sergiu BOGDAN

Student-doctorand:

Diana LUCACIU

CLUJ-NAPOCA

2025

CUPRINS

INTRODUCERE	7
PARTEA I: SEMNIFICAȚIA NOȚIUNII DE PERSOANĂ VULNERABILĂ	12
A. Situații în care vulnerabilitatea persoanei vătămate este implicată	32
1. Minoritatea	33
a) Poziția minorului în dreptul penal	33
b) Explicații criminologice referitoare la sursa comportamentului infracțional al minorilor ..	40
i. Transmiterea conduitei infracționale în familie	40
ii. Fenomenul bullying-ului în școli	53
iii. Influența rețelelor de socializare asupra conduitei infracționale a minorilor	60
c) Poziția minorului în dreptul procesual penal	62
d) Infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului	73
i. Considerente cu privire la conținutul constitutiv al infracțiunii	73
ii. Considerente cu privire la regimul sancționator al infracțiunii	86
iii. Alienarea parentală – latura obiectivă a infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului.	94
2. Uciderea la cererea victimei	101
3. Infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie	106
4. Traficul de migranți și facilitarea șederii ilegale în România	110
a) Traficul de migranți	114
b) Facilitarea șederii ilegale în România	126
5. Abandonul de familie	128
B. Situații în care autorul plasează victima într-o poziție vulnerabilă	133
1. Determinarea sau înlesnirea sinuciderii	134
2. Violența în familie	137

3. Infracțiunile contra libertății și integrității sexuale, precum și infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual	142
4. Transmiterea sindromului imunodeficiar dobândit	149
C. Alte surse de vulnerabilitate – victima vulnerabilă în lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului	152
1. Orientarea sexuală a victimei și apartenența acesteia la comunitatea LGBT	155
2. Afecțiunile medicale	162
3. Alte motive relevante de vulnerabilitate – caracterul relativ al noțiunii	168
PARTEA A II-A: FORME DE EXPLOATARE A UNEI PERSOANE VULNERABILE ...	175
A. Supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat	186
1. Art. 182 lit. a) C.pen.	190
2. Incriminarea faptei de supunere la muncă forțată sau obligatorie	197
B. Ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire	199
C. Obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală	209
1. Prostituția. Poziția vulnerabilă a persoanelor care practică prostituția	210
2. Art. 182 lit. c) C.pen.	226
3. Incriminarea faptei de proxenetism	229
D. Obligarea la practicarea cerșetoriei	242
1. Cerșetoria. Poziția vulnerabilă a cerșetorilor	245
2. Exploatarea cerșetoriei	255
a) Scurte precizări cu privire la structura normei de incriminare	255
b) Raportul cu alte infracțiuni	262
i. Raportul dintre infracțiunile de exploatare a cerșetoriei, rele tratamente aplicate minorului și împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu	262

ii. Raportul dintre infracțiunile de exploatarea cerșetoriei și tâlhărie	264
iii. Raportul dintre infracțiunile de exploatarea cerșetoriei și înșelăciune	266
3. Incriminarea faptei de folosire a unui minor în scop de cerșetorie	267
4. Raportul dintre infracțiunea de exploatarea cerșetoriei și cea de folosirea unui minor în scop de cerșetorie	271
E. Prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal	272
1. Introducere	272
2. Sfera de aplicare a art. 182 lit. e) C.pen.	277
3. Înțelesul unor termeni	289
4. Prelevarea de celule, țesuturi sau organe de origine umană de la persoane în viață, în mod ilegal	291
a) Cadrul de incriminare – considerații generale cu privire la textele legale	291
b) Incriminarea faptei de prelevare sau transplant de organe, țesuturi ori celule de origine umană de la donatori în viață fără consimțământul dat în condițiile legii	296
i. Consimțământul la prelevare trebuie să aparțină unei persoane majore, cu capacitate de exercițiu deplină	298
ii. Consimțământul la prelevare trebuie să fie unul informat	311
iii. Consimțământul la prelevare trebuie să fie unul liber – infracțiunea de constrângere a unei persoane să doneze organe, țesuturi sau celule de origine umană	325
iv. Consimțământul la prelevare trebuie să fie prealabil recoltării, expres și exprimat în scris	330
c) Incriminarea faptei de donare de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în scopul obținerii de foloase materiale, pentru sine ori pentru altul	333
i. Discuții referitoare la legalizarea vânzării de organe, țesuturi sau celule	333
ii. Precizări cu privire la incriminarea din art. 156 alin. 1 din Legea nr. 95/2006	338

d) Incriminarea faptei de publicare sau mediatizare a unor anunțuri privind donarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, donare ce ar fi efectuată în scopul obținerii unor foloase materiale pentru sine ori pentru altul	346
e) Incriminarea faptei de organizare sau efectuare a prelevării de organe, țesuturi ori celule de origine umană pentru transplant, în scopul obținerii unui folos material pentru donator sau organizator	351
f) Incriminarea faptei de cumpărare de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în scopul revânzării	355
g) Incriminarea faptei de prelevare de organe sau țesuturi de origine umană de la donatori decedați, fără drept	359
i. Incriminarea faptei de prelevarea ilegal de țesuturi sau organe de la donatori decedați	360
i.1. Considerații generale	360
i.2. Condiții de legalitate anterioare activității de prelevare de organe și țesuturi de la donatorul decedat	364
i.3. Condiții de legalitate referitoare la consimțământul la prelevarea de organe și țesuturi de la donatorul decedat	371
i.4. Caracterul gratuit la donării de organe sau țesuturi de la donatorul decedat	373
ii. Incriminarea faptei de efectuare a unei prelevări atunci când prin aceasta se compromite o autopsie medico-legală, solicitată în condițiile legii	375
h) Incriminarea faptei de introducere sau scoatere din țară a organelor, țesuturilor ori celulelor de origine umană în afara cadrului legal	381
F. Obligarea la săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală	383
G. Incriminarea faptei de folosire a serviciilor unei persoane exploatate și folosirea prostituției infantile	399
1. Folosirea sau acceptarea serviciilor unei persoane exploatate	400
2. Folosirea prostituției infantile	406
H. Raportul cu infracțiunile de trafic de persoane, trafic de minori și trafic de migranți	413

1. Ipoteza concursului de infracțiuni între faptele de traficare și cele de exploatare	419
PARTEA A III-A: ANALIZA UNOR FENOMENE PARTICULARE	429
A. Recrutarea și exploatarea victimelor prin metoda Loverboy	429
B. Pornografia infantilă – formă de exploatare a persoanei vulnerabile	440
1. Istoricul incriminării și valoarea socială ocrotită	440
a) Reglementările naționale	440
b) Cadrul internațional	450
2. Drept comparat	455
a) Incriminarea din dreptul spaniol	455
b) Incriminarea în Statele Unite ale Americii	457
c) Incriminarea în dreptul francez	458
d) Incriminarea în dreptul german	459
3. Valoarea socială ocrotită	461
4. Pornografia infantilă – formă de exploatare sexuală a minorilor	476
CAPITOLUL IV: CONCLUZII	480
BIBLIOGRAFIE	483

CUVINTE CHEIE

Persoană vulnerabilă, stare de vădită vulnerabilă, exploatarea persoanei vulnerabile, noțiune dinamică, valoarea socială protejată, minoritate, ucidere la cererea victimei, infracțiuni privind obligația de asistență a celor în primejdie, abandon de familie, trafic de migranți, facilitarea șederii ilegale în România, determinarea sau înlesnirea sinuciderii, violența în familie, infracțiuni contra libertății și integrității sexuale, transmiterea sindromului imunodeficient dobândit, discriminare, trafic de persoane, trafic de minori, art. 182 C.pen., muncă forțată, obligarea la practicarea prostituției, proxenetismul, cerșetorie, prelevarea ilegală de organe, țesuturi sau celule, donatori în viață, donatori decedați, scop altruist, consimțământ la prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, cumpărare de organe, țesuturi sau celule de origine umană, publicare sau mediatizare de anunțuri privind donarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, autopsie medico-legală, obligarea la săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală, folosirea sau acceptarea serviciilor unei persoane exploatate, prostituția infantilă, inducere în eroare, metoda Loverboy, pornografie infantilă.

REZUMAT

La nivel mondial, se acordă o atenție deosebită traficului de ființe umane, fiind general acceptat că exploatarea persoanelor vulnerabile reprezintă un element al acestui fenomen, exploatarea victimelor fiind unul dintre scopurile urmărite de către cei care comit astfel de conduite ilicite. În opinia noastră, pentru o mai bună înțelegere a fenomenului traficului de ființe umane, dar și a situațiilor de exploatare a persoanelor, trebuie mai întâi să privim spre sursa vulnerabilității victimelor, factorii care vulnerabilizează persoana vătămată fiind cei pe care traficanții ori exploatatorii îi speculează în activitatea lor. În acest context, este important de subliniat că, deși nu orice persoană poate fi victimă a traficării, persoana vătămată poate fi identificată în orice țară, mediu ori pătură socială, nefiind o chestiune specifică doar zonelor extrem de sărace de pe glob ori a celor caracterizate de conflicte armate.

Drept urmare, în prezenta teză de doctorat am analizat conceptul de persoană vulnerabilă, formele de exploatare a acesteia, raportul dintre infracțiunile de trafic și cele de exploatare, dar și două fenomene particulare, respectiv traficarea și exploatarea victimei prin folosirea de către autor a metodei Loverboy, precum și pornografia infantilă ca formă de exploatare sexuală a victimei minore. Structura tezei reflectă abordarea metodică a subiectului, fiind organizată în trei părți principale.

Prima parte, intitulată „Semnificația noțiunii de persoană vulnerabilă”, stabilește cadrul conceptual al cercetării, examinând sensul sintagmei „vădită vulnerabilitate”, sursele de vulnerabilitate și modalitățile prin care potențiala victimă poate fi plasată într-o astfel de situație, fiind organizată în trei secțiuni majore, criteriul de clasificare fiind dat de sursa de vulnerabilitate a victimei. Din această perspectivă, vom discuta despre situații în care vulnerabilitatea persoanei vătămate este implicită, situații în care autorul plasează victima într-o poziție vulnerabilă, și alte surse de vulnerabilitate, externe părților raportului juridic de drept penal, dar care facilitează sau motivează conduita infracțională. În această ultimă categorie am examinat noțiunea inclusiv prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Am apreciat că o astfel de structurare a primului capitol și această analiză permit înțelegerea mai clară a modului în care vulnerabilitatea inițială a unei persoane poate conduce la exploatarea sa ulterioară. Această clasificare tripartită permite o înțelegere mai nuanțată a noțiunii supuse analizei, esențială pentru elaborarea unor politici penale eficiente.

Referitor la vădită vulnerabilitate, am analizat normele în cadrul cărora legiuitorul are în vedere această situație particulară a victimei, constatând o inconsecvență legislativă. Spre exemplu, art. 218¹ alin. 4 lit. b) C.pen. conține o enumerare exhaustivă a surselor văditei vulnerabilități a victimei. În schimb, în cadrul art. 218¹ alin. 5¹ lit. b) C.pen., legiuitorul a reglementat o formă agravantă a infracțiunii în situația în care autorul faptei abuzează de situația vădit vulnerabilă a persoanei vătămate, *datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei boli, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze*. Analizând cele două norme din structura infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor, e greu de explicat de ce legiuitorul a optat pentru această diferență de reglementare, fiind în egală măsură posibil ca omisiunea să nu fie una voită. În ciuda acestui fapt, până la modificarea reglementării, în cazul în care raportul sexual, actul sexual oral sau anal neconsimțit, precum și ori alte acte de penetrare vaginală sau anală neconsimțite săvârșite de un autor major cu o persoană vătămată cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani, se va sancționa cu pedeapsa închisorii de la 2 la 9 ani în cazul în care făptuitorul a abuzat de situația vădit vulnerabilă a persoanei vătămate, *datorată unui handicap psihic sau fizic, unei situații de dependență, unei boli, unei stări de incapacitate fizică sau psihică ori altei cauze*, cum ar fi, spre exemplu, somnambulismul, hipnoza, beția voluntară ori involuntară, o eventuală imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința ca urmare a unui consum de substanțe psihoactive. Pe de altă parte, aceleași alte cauze, ce reprezintă ipoteze cu un grad ridicat de vulnerabilitate al persoanei vătămate, nu vor atrage incidența unei forme agravate a infracțiunii de viol săvârșit asupra unui minor în cazul în care victima are 15 ani și suferă de somnambulismul ori este hipnotizată.

În continuare, tot în partea de început a acestei teze am arătat că starea de vădită vulnerabilitate trebuie privită din două perspective. Prima este cea menționată anterior, respectiv situația concretă a victimei, situație ce facilitează săvârșirea infracțiunii de către făptuitor. A doua perspectivă, ce decurge în mod natural din prima, este posibilitatea redusă ca victima să informeze organele judiciare ori terțe persoane cu privire la abuzul la care este supusă. Astfel, spre exemplu, persoana căreia agresorul îi asigură mijloacele de subzistență și pe care, tocmai profitând de acest fapt, o abuzează sexual, s-ar putea să nu sesizeze organele judiciare tocmai pentru că ar risca să rămână fără hrană. Cu alte cuvinte, autorul alege victima tocmai din rândul celor care nu ar denunța-o fie de frică ori pentru că nu s-ar expune unui oprobriu public închipuit, fie deoarece autorul asigură supraviețuirea ori întreținerea victimei.

Așadar, noțiunea reprezintă o chestiune ce ține de starea de fapt, care poate fi ușor observată și care este general acceptată ca fiind o chestiune relativă, o situație de inferioritate, de neegalitate a victimei față de o altă persoană implicată. Așadar, sensul noțiunii de vădită vulnerabilitate este unul dinamic, ce ține de perspectiva observatorului și de termenul de comparație utilizat de acesta și, astfel cum rezultă din toate cele de mai sus, poziția vulnerabilă trebuie analizată în concret deoarece aceasta diferă de la persoană la persoană, existând așadar în sarcina organelor judiciare obligația de a analiza situația fiecărei victime în parte, iar nu prin raportare la un standard mediu de educație, nivel de trai ori alți asemenea factori.

În ceea ce privește situațiile în care vulnerabilitatea persoanei vătămate este implicită, am acordat o atenție deosebită minorității ca factor de vulnerabilitate și am analizat poziția minorului în dreptul penal, în dreptul procesual penal, oferind și câteva explicații criminologice referitoare la sursa comportamentului infracțional al minorilor, făcând mențiuni referitoare la transmiterea conduitei infracționale în familie, bullying-ul în școli și influența rețelelor de socializare asupra conduitei infracționale a minorilor. De asemenea, am examinat infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, atât conținutul constitutiv al infracțiunii, cât și regimul sancționator, context în care am analizat posibilitatea de a considera alienarea parentală o formă de rele tratamente aplicate minorului.

Referitor la alienarea parentală, am arătat că aceasta este considerată o formă de abuz psihologic ce afectează dezvoltarea morală armonioasă, sănătoasă a unui copil. Drept urmare, manoperele dolosive prin care, în scop de răzbunare, unul dintre părinți îndepărtează minorul de celălalt părinte, influențându-i astfel în mod determinant inclusiv gândurile despre acesta, ar trebui să reprezinte tratamente prin care dezvoltarea minorului este pusă în primejdie gravă. Mai mult, în susținerea acestei concluzii trebuie avută în vedere inclusiv amploarea efectelor pe care un asemenea comportament le produce asupra minorului, fiind extrem de dificil pentru

copil să reia legătura cu părintele de care a fost înstrăinat, mai ales că unul dintre rezultatele alienării este tocmai considerarea celuilalt părinte ca fiind o persoană rea, de care minorul trebuie să se teamă ori să se ferească. Așadar, în opinia noastră, latura obiectivă a infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului poate cuprinde alienarea parentală ca formă de măsuri sau tratamente care pun în pericol grav dezvoltarea intelectuală și morală a minorului.

În plus, tot în cadrul capitolului dedicat situațiilor în care vulnerabilitatea persoanei vătămate este implicită, am expus aspecte referitoare la infracțiunile de uciderea la cererea victimei, traficul de migranți și facilitarea șederii ilegale în România, abandonul de familie, precum și cele privind obligația de asistență a celor în primejdie. De asemenea, în cazul infracțiunii de trafic de migranți, am prezentat asemănările și deosebirile între această incriminare și cea de traficul de persoane, subliniind că victimele se află într-o poziție vulnerabilă, care poate fi exploatată atât de traficanții de migranți, cât și, ulterior, de potențiali exploataatori.

În continuare, al doilea capitol din prima parte a prezentei lucrări se concentrează asupra situațiilor în care autorul este cel care plasează victima într-o poziție vulnerabilă prin acțiunile sale, fiind analizate infracțiuni precum determinarea sau înlesnirea sinuciderii, violența în familie, infracțiunile contra libertății și integrității sexuale sau infracțiunea de folosire abuzivă a funcției în scop sexual. În plus, un subcapitol este dedicat transmiterii sindromului imunodeficient dobândit, analizat ca o modalitate prin care autorul plasează victima într-o poziție de vulnerabilitate extremă. Elementul comun în cazul acestora este reprezentat de conduita făptuitorului, victima nefiind într-o poziție vulnerabilă anterior săvârșirii infracțiunii. Astfel, deși pot exista anumite circumstanțe de fapt care să sugereze o eventuală poziție vulnerabilă, cum ar fi, de exemplu, sarcina sau o afecțiune medicală, în cazul acestei categorii, vulnerabilitatea victimei este cauzată de autorul care, prin conduita sa ilicită, îi provoacă victimei o suferință semnificativă și care transformă viața acesteia în mod negativ.

Această abordare permite identificarea mecanismelor prin care agresorii creează stări de vulnerabilitate, pe care apoi le pot exploata ori chiar le exploatează, oferind o perspectivă esențială pentru înțelegerea dinamicii acestor infracțiuni. În plus, în subsecțiunea dedicată violenței în familie am prezentat câteva aspecte referitoare la mecanismele psihologice și sociale care contribuie la vulnerabilizarea victimei, făcând dificilă ieșirea acesteia din sfera de autoritate a agresorului. Această vulnerabilitate, creată și perpetuată de agresor, poate conduce la exploatarea victimei în diverse forme, inclusiv la obligarea acesteia la muncă forțată, cerșetorie sau prostituție.

În ceea ce privește infracțiunea de determinarea sau înlesnirea sinuciderii, am arătat că incriminarea se află la confluența dintre situațiile în care vulnerabilitatea victimei este implicită și cele în care este cauzată de făptuitor. Textul legal sancționează conduitele prin care o altă persoană este convinsă ori ajutată de autorul faptei să se sinucidă, comportamentele alternative reglementate de legiuitor obligându-ne să distingem între situațiile în care autorul faptei plasează victima într-o situație vulnerabilă, prin conduitele prin care o determină să recurgă la suicid și cele în care făptuitorul „doar” ajută victima, profitând astfel de o stare de vulnerabilitate preexistentă. În acest din urmă caz, în opinia noastră, starea de vulnerabilitate este implicită. Pentru acest motiv, am plasat infracțiunea de determinarea sau înlesnirea sinuciderii în capitolul dedicat situațiilor în care autorul plasează victima într-o situație vulnerabilă și am analizat ipoteza în care autorul determină victima să se sinucidă, iar nu și cele în care profită de vulnerabilitatea preexistentă a acesteia, facilitându-i punerea în executare a deciziei de a se sinucide.

În final, ultima secțiune a primei părți din prezenta lucrare completează analiza prin examinarea altor surse de vulnerabilitate, cu referire particulară la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Am identificat și am analizat motive de vulnerabilitate precum orientarea sexuală a victimei și apartenența acesteia la comunitatea LGBT, afecțiunile medicale, dar și alte motive relevante de vulnerabilitate, cum ar fi religia, opțiunile politice, vârsta înaintată a viitoarei victime etc. Un aspect important subliniat în această secțiune este caracterul relativ al noțiunii de vulnerabilitate, care depinde de contextul social, cultural și legal în care se află persoana, dar și de perspectiva observatorului și de termenul de comparație utilizat de acesta. La finalul primei părți am concluzionat că orice infracțiune ce produce un prejudiciu ori o vătămare unei persoane poate să plaseze victima într-o poziție de vulnerabilitate, în funcție de circumstanțele concrete ale cauzei. Așadar, starea de vulnerabilitate a unei victime reprezintă o chestiune ce ține de situația de fapt, nefiind posibilă definirea acesteia printr-o normă legală.

În continuare, în cea de-a doua parte a tezei, denumită „Forme de exploatare a unei persoane vulnerabile”, am analizat detaliat formele de exploatare prevăzute de art. 182 C.pen., precum și incriminările regăsite în Capitolul VII din Titlul I al Părții speciale a Codului penal, dar și în legi speciale, referitoare la exploatarea persoanelor vulnerabile. Această parte este structurată conform formelor de exploatare enunțate în legislație, oferind o analiză exhaustivă a fiecăreia. Așadar, în a doua parte a lucrării am analizat supunerea la muncă forțată sau îndeplinirea de servicii în mod forțat, ținerea în stare de sclavie, obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale

pornografice sau la alte forme de exploatare sexuală, obligarea la practicarea cerșetoriei, prelevarea ilegală de organe, țesuturi sau celule și obligarea la săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală. În plus, precizăm că am acordat o atenție deosebită incriminărilor în legătură cu prelevarea și transplantul de organe, țesuturi și celule de origine umană, ce se regăsesc în art. 154 – 158 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății.

În ceea ce privește supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat, am prezentat cadrul legal, național și internațional al acestei forme de exploatare, precum și elementele constitutive ale infracțiunii de supunere la muncă forțată sau obligatorie. În plus, am arătat că nu activitatea în sine poate fi privită ca fiind degradantă ori umilitoare, ci modalitatea în care victima ajunge să o presteze. În plus, referitor la ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire, am examinat elementele constitutive ale acestei forme de exploatare, precum și raportul cu alte infracțiuni, cum ar fi lipsirea de libertate în mod ilegal. De asemenea, am subliniat gravitatea acestei forme de exploatare, care neagă însăși esența demnității umane, reducând persoana la statutul de obiect sau proprietate.

Mai departe, referitor la conduitele prin care victima este exploatată sexual, am examinat poziția vulnerabilă a persoanelor care practică prostituția, precum și infracțiunea de proxenetism. În plus, am adus argumente în sensul legalizării prostituției, cu consecința creării unui cadru legal pentru desfășurarea acestei activități. În opinia noastră, reglementarea activității de lucrător sexual ar duce la stabilirea unor contribuții sociale și de sănătate, cu consecința facilitării accesului la servicii medicale, la impozitarea veniturilor astfel obținute, la instituirea unor obligații pentru preîntâmpinarea transmiterii bolilor sexuale și, mai ales, ar scoate în afara sferei de incidență a dreptului penal conduitele de determinare sau înlesnire a prostituției săvârșite fără constrângerea fizică sau psihică a victimei. În plus, considerăm că legalizarea prostituției ar putea genera scăderea numărului de cazuri în care victima este obligată să remită o parte din veniturile astfel obținute unei persoane care îi asigură protecție, pentru a nu fi depistată și sancționată de organele de poliție. Mai mult, dacă ne referim la statele în care prostituția a fost legalizată, cum este cazul Germaniei, observăm că umilirea lucrătorului sexual, componentă a exploatării sale, provine din negarea libertății sale de a decide dacă practică sau nu prostituția, prin obligarea sa la practicarea acestei activități. Se poate observa astfel că nu activitatea în sine va fi considerată degradantă, ci privarea de autonomie și exploatarea persoanei vulnerabile.

Referitor la Secțiunea D, arătăm că aceasta se concentrează pe obligarea la practicarea cerșetoriei ca formă de exploatare a victimei, fiind analizată poziția vulnerabilă a cerșetorilor

și cadrul legal al exploatării cerșetoriei. În plus, am dedicat un subcapitol specific raportului dintre infracțiunile de exploatare a cerșetoriei, rele tratamente aplicate minorului și împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu și am analizat, de asemenea, raporturile dintre infracțiunea de exploatare a cerșetoriei și alte infracțiuni, precum tâlhăria și înșelăciunea. În final, arătăm că ultimul subcapitol al secțiunii vizează incriminarea faptei de folosire a unui minor în scop de cerșetorie și raportul dintre această infracțiune și cea de exploatare a cerșetoriei.

În continuare, în Secțiunea E, una dintre cele mai extinse din lucrare, am analizat prelevarea ilegală de organe, țesuturi sau celule de origine umană ca formă de exploatare a unei victime vulnerabile. În cadrul analizei am identificat inconsecvențe legislative în acest domeniu, precum incriminarea vânzării, dar nu și a cumpărării de organe pentru uz personal și am pus în discuție echitatea acestei abordări, având în vedere că am arătat că atât vânzătorul, cât și cumpărătorul se pot afla în situații de vulnerabilitate, care sunt exploatate de către cel care urmărește obținerea unui folos material prin traficarea unui organ, a unui țesut ori a unor celule. De asemenea, am făcut referiri la problema turismului de transplant, fenomen tot mai răspândit la nivel global, evidențiind diverse practici problematice, precum recoltarea de organe de la condamnații la moarte din China sau traficul transfrontalier de organe, care exploatează vulnerabilitatea economică a donatorilor din țările sărace.

Această secțiune începe cu o introducere care contextualizează fenomenul, urmată de o analiză a sferei de aplicare a art. 182 lit. e) C.pen. Mai departe, un subcapitol este dedicat prezentării înțelesului unor termeni specifici, analiza continuând apoi cu expunerea detaliată a conduitelor referitoare la prelevarea de celule, țesuturi sau organe de origine umană de la persoane în viață, în mod ilegal. În această secțiune am analizat în detaliu cadrul legislativ, fiind examinate textele legale relevante din Legea nr. 95/2006 și alte acte normative aplicabile.

Astfel, lucrarea analizează condițiile în care consimțământul la prelevare poate fi considerat valid, arătând că acordul (i) trebuie să aparțină unei persoane majore, cu capacitate de exercițiu deplină; (ii) trebuie să fie informat; (iii) trebuie să fie liber – aspect care implică analiza infracțiunii de constrângere a unei persoane să doneze organe, țesuturi sau celule de origine umană; și (iv) trebuie să fie prealabil recoltării, expres și exprimat în scris. De asemenea, în cadrul prezentării, am expus aspecte privind prelevarea de organe, țesuturi sau celule de la donatori minori, arătând că, în principiu, această conduită este interzisă. În plus, am expus eventualele infracțiuni incidente în funcție de fiecare condiție nerespectată în parte, făcând referire inclusiv la ipoteza în care victima a fost anterior traficăată.

În continuare, un subcapitol important este dedicat incriminării faptei de donare de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în scopul obținerii de foloase materiale, pentru sine ori pentru altul, fiind expuse în acest context argumentele pro și contra legalizării vânzării de organe, țesuturi sau celule ce au fost exprimate de-a lungul timpului. De asemenea, am arătat că sentimentele de umanitate ori compasiune față de cel bolnav stau la baza neincriminării cumpărării de organe, dar aceleași sentimente ar putea fi manifestate și față de cel care, aflat într-o situație disperată, decide să își vândă organele pentru a supraviețui. În plus, am analizat incriminarea din art. 156 alin. 1 din Legea nr. 95/2006 și am făcut mențiuni referitoare la incidența cauzei de nepedepsire din art. 20 alin. 1 din Legea nr. 678/2001, în ipoteza în care victima este traficată anterior. Mai mult, am analizat poziția vulnerabilă a celui care consimte la vânzarea organelor, țesuturilor și celulelor sale, făcând referire inclusiv la eventualele alte infracțiuni incidente.

Tot în cadrul Secțiunii E din partea a doua a lucrării am expus infracțiunile de publicare sau mediatizare a unor anunțuri privind donarea de organe în scopul obținerii unor foloase materiale, organizare sau efectuare a prelevării de organe în scopul obținerii unui folos material și cumpărarea de organe în scopul revânzării. De asemenea, am arătat că prelevarea ilegală de organe sau țesuturi de la donatorii decedați poate reprezenta o formă de exploatare a unei persoane vulnerabile, respectiv a aparținătorilor defunctului ori chiar a defunctului, în cazul său, în mod evident, în timpul vieții. În subsecțiunea dedicată acestei forme de exploatare, am analizat atât incriminarea faptei de prelevare de organe de la donatori decedați fără drept, regăsită în art. 384 C.pen., cât și pe cea de efectuare a unei prelevări atunci când prin aceasta se compromite o autopsie medico-legală, solicitată în condițiile legii. În finalul Secțiunii E, este, de asemenea, prezentată fapta de introducere sau scoatere din țară a organelor în afara cadrului legal.

În continuare, în Secțiunea F a Părții a doua am analizat o nouă formă de exploatare, introdusă de legiuitor prin Legea nr. 269/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial nr. 1089 din 31.10.2024, respectiv obligarea la săvârșirea de fapte prevăzute de legea penală. În acest context, am examinat elementele componente ale acestei forme de exploatare, precum și raportul cu formele de participare penală, respectiv instigarea și complicitatea. În plus, am expus situația particulară a victimei care, deși săvârșește acte prevăzute de legea penală, este ea însăși exploatată, fiind obligată să comită aceste fapte.

Mai mult, pentru o expunere completă a exploatării persoanelor vulnerabile, am prezentat incriminarea faptelor de folosire a serviciilor unei persoane exploatate și de

prostituție infantilă. Am expus elementele constitutive ale celor două incriminări și am făcut câteva precizări referitoare la noțiunea de servicii în contextul art. 216 C.pen., mai precis am analizat dacă prestarea de servicii presupune activități cu caracter de continuitate sau este suficientă o singură prestare contra cost pentru a se putea numi un serviciu. În opinia noastră, noțiunea folosită de legiuitor imprimă conduitei persoanei exploatate un caracter de continuitate, de obișnuință, intrând în categoria serviciilor prostituția, cerșetoria, munca forțată ori prelevarea ilegală de celule. În ceea ce privește prelevarea ilegală de organe, considerăm că aceasta nu poate reprezenta un serviciu în sensul art. 216 C.pen. deoarece organele se regăsesc într-un număr finit în corpul uman și sunt necesare supraviețuirii organismului.

De asemenea, tot în cadrul analizei art. 216 C.pen., am concluzionat în sensul că norma în discuție impune ca beneficiarul serviciului să știe, să aibă certitudinea că prestatorul este victimă a traficului de persoane ori a traficului de minori, nefiind necesar să cunoască contextul ori modalitatea în care a fost traficată. Pe de altă parte, nu vor intra sub incidența normei de incriminare situațiile în care autorul doar prevede că victima a fost traficată din împrejurări precum plata unui preț sub cel al pieței în cazul prestării unei munci forțate, practicarea prostituției de către persoane care nu vorbesc limba română și care desfășoară activitatea în spații care se pretind a fi centre de masaj erotic, spre exemplu, dar nu are o certitudine în acest sens, art. 216 C.pen. nefiind o reglementară similară cu cea din art. 270 alin. 1 C.pen. La finalul analizei, am arătat că, *de lege ferenda*, se impune reformularea art. 216 C.pen. prin introducerea unei sintagme similare cu cea din art. 270 alin. 1 C.pen., respectiv incriminarea conduitei de folosire a serviciilor unei persoane exploatate în cazul în care beneficiarul a prevăzut din împrejurările concrete că prestatorul este victimă a traficului de ființe umane.

În finalul Părții a doua a lucrării, am expus raportul dintre infracțiunile de exploatare și cele de trafic de persoane, trafic de minori și trafic de migranți, dedicând un subcapitol specific ipotezei concursului de infracțiuni între faptele de traficare și cele de exploatare, ipoteză evidențiată inclusiv de legiuitor, prin modificările aduse art. 210 C.pen. și art. 211 C.pen. În plus, am analizat importanța consimțământului victimei, arătând că infracțiunile de trafic de persoane ori trafic de minori sunt condiționate de existența unui scop special, cel al exploatării ulterioare a persoanei traficate anterior, fără a fi relevant pentru tipicitatea infracțiunii de trafic de persoane/minori care dintre formele de exploatare definite în art. 182 C.pen. este incidentă în cauză ori dacă s-a reușit sau nu exploatarea efectivă a victimei. Drept urmare, art. 182 C.pen. reprezintă cheia în care trebuie citit art. 210 C.pen. și art. 211 alin. 1 și 2 C.pen. deoarece scopul ce trebuie urmărit de făptuitor pentru a fi în prezența acestei infracțiuni este exploatarea victimei vulnerabile. Pe cale de consecință, am concluzionat că tocmai existența acestui scop

special exclude, de fapt, considerarea consimțământului persoanei vătămate drept cauză justificativă în cazul infracțiunilor de trafic de persoane ori trafic de minori. Cu alte cuvinte, consimțământul persoanei vătămate nu operează în cazul traficului de persoane deoarece aceasta nu poate exprima un acord la transformarea sa într-o marfă.

Mai departe, partea a treia a tezei, denumită „Analiza unor fenomene particulare”, completează cercetarea prin examinarea a două fenomene specifice regăsite în contextul traficului și exploatării persoanelor vulnerabile: recrutarea și exploatarea victimelor prin metoda Loverboy și infracțiunea de pornografie infantilă, privită ca formă de exploatare sexuală a minorilor. Această parte aprofundează aspecte specifice și contribuie la înțelegerea mai nuanțată a fenomenului exploatării persoanelor vulnerabile.

În ceea ce privește metoda Loverboy, am analizat particularitățile pe care le prezintă, care implică manipularea emoțională a victimei, creând o dependență afectivă care facilitează exploatarea ulterioară. De asemenea, am analizat etapele tipice ale metodei Loverboy, de la seducția inițială până la exploatarea efectivă, precum și dificultățile specifice în identificarea și probarea acestei forme de traficare.

În plus, am făcut precizări referitoare la vulnerabilitatea specifică a victimelor metodei examinate, scoțând în evidență eventuali factori de risc care predispun la victimizare, respectiv lipsa afecțiunii în familie, nesiguranța emoțională, dorința de afirmare și recunoaștere, lipsa educației sexuale adecvate, etc. Aspecte precum vârsta, situația financiară precară, lipsa de educație, existența unei calamități naturale ori a unui conflict armat în zona de proveniență a victimei, dependența de droguri ori marginalizarea sa deoarece suferă de o anumită boală ori prezintă o anumită dizabilitate pot reprezenta tot atâția factori de vulnerabilizare a celui în cauză în fața unui eventual traficant de ființe umane ori exploatare de persoane. Drept urmare, am arătat că trebuie privit spre mediul din care autorii faptelor racolează viitoarele persoane vătămate, deoarece tocmai acest mediu social, economic ori familial reprezintă premisa pentru eventuala traficare și exploatare ulterioară.

De asemenea, am arătat că inducerea în eroare prin metoda Loverboy se poate întâlni în cazul oricăreia dintre formele de exploatare enunțate în art. 182 C.pen., dar și în contextul săvârșirii altor infracțiuni, cum este cea de înșelăciune. Pe de altă parte, inducerea în eroare a unei persoane vulnerabile nu trebuie confundată cu metoda Loverboy, între cele două fiind o relație de la gen la specie, cea de-a doua fiind o componentă a celei dintâi. Spre exemplu, în opinia noastră, vom discuta despre incidența metodei Loverboy în toate cazurile în care făptuitorii încep o relație amoroasă cu victimele ce provin din medii sărace, defavorizate ori din familii dezbinat sau sunt dependente de droguri, spre exemplu, pe care apoi le conving să

desfășoare activități specifice uneia dintre modalitățile de exploatare enumerate în cuprinsul art. 182 C.pen., profitând de sentimentele pe care acestea le au față de ei, sumele de bani astfel obținute revenindu-le exclusiv ori aproape exclusiv acestora din urmă.

Referitor la pornografia infantilă, Secțiunea B din partea a treia a lucrării oferă o analiză a pornografiei infantile ca formă de exploatare a persoanei vulnerabile, fiind examinat istoricul incriminării, valorile sociale ocrotite, reglementările naționale și cadrul internațional al incriminării. În plus, un subcapitol specific este dedicat analizei comparative a incriminării pornografiei infantile în diferite sisteme de drept, respectiv în dreptul spaniol, dreptul american, dreptul francez și cel german. În continuare, am propus reconsiderarea valorilor sociale ocrotite prin incriminarea pornografiei infantile și am argumentat în sensul vătămării unor valori legate mai degrabă de integritatea fizică, psihică și sexuală a minorilor decât de ordinea și liniștea publică. De asemenea, lucrarea propune o diferențiere între două categorii de pornografie infantilă: cea rezultată din acte de răzbunare, care ar putea fi tratată ca violare a vieții private, și cea obținută prin exploatare sexuală a minorilor (fie prin videochat, fie prin fotografierea și comercializarea de imagini cu caracter pornografic). Această distincție este relevantă pentru politica penală, sugerând necesitatea unui tratament diferențiat al acestor situații deoarece pericolul social prezentat de fiecare dintre acestea este diferit. În final, ultimul subcapitol al acestei secțiuni este dedicat analizei pornografiei infantile ca formă de exploatare sexuală a minorilor, evidențiind legătura cu traficul de minori și prostituția infantilă. În acest context, sunt examinate particularitățile exploatării prin videochat, care prezintă avantaje pentru traficant din punct de vedere financiar, procedural penal și al siguranței (lipsa contactului fizic direct între client și victimă).

Așadar, prin examinarea subiectului din această perspectivă structurală, noțiunea de persoană vulnerabilă devine mai clară, analiza surselor de vulnerabilitate fiind utilă pentru corecta identificare a unei astfel de victime. În plus, teza încearcă să clarifice caracterul dinamic și contextual al vulnerabilității, evidențiind faptul că poziția vulnerabilă a persoanei vătămate este subînțeleasă de legiuitor în anumite situații ori în cazul anumitor incriminări, dar pot exista situații în care tocmai conduita agresorului este cea care vulnerabilizează victima. Mai mult, eventuale trăsături, caracteristici, credințe ori înclinații ale victimei se pot transforma în tot atâtea motive de discriminare și de vulnerabilizare a sa, determinând autorul infracțiunii să întreprindă conduita ilicită, indiferent că discutăm despre o faptă de furt, o agresiune fizică sau un viol, spre exemplu.

Mai departe, un alt aspect central al tezei este analiza raportului dintre formele de traficare și cele de exploatare ale victimei, evidențiindu-se faptul că traficul și exploatarea unei

persoane pot exista independent una de cealaltă, traficareă fiind o conduită care mediază exploatarea persoanei vătămate. Din această perspectivă, am constatat că infracțiunile de trafic de persoane ori trafic de minori sunt incidente doar în măsura în care autorul urmărește folosirea victimei în una din variantele reglementate prin art. 182 C.pen. Pe de altă parte, această perspectivă are și implicații importante pentru politica penală, sugerând necesitatea incriminării separate a conduitelor de exploatare a persoanelor vulnerabile.

Considerăm că este necesară incriminarea tuturor formelor de exploatare din art. 182 C.pen. ca infracțiuni de sine stătătoare pentru ca libertatea victimei să fie protejată atât în cazul exploatării sale ulterior traficării, cât și în ipoteza în care traficareă nu are loc. De asemenea, nevoia de legiferare rezultă și din nevoia de a se evita situațiile în care, deși conduita de exploatare există, în absența traficării anterioare a victimei, autorul nu este sancționat pentru acțiunile prin care a exploatat victima, spre deosebire de traficant, care va răspunde penal în această ipoteză. Așadar, nefiind condiționată de traficare, exploatarea persoanei trebuie analizată ca o conduită de sine stătătoare, cu consecința modificării unora dintre normele de incriminare examinate, în scopul sancționării atât a celor care mai întâi traficează victima, iar apoi o exploatează, cât și a celor care săvârșesc acte specifice exploatării unei persoane ce nu a fost anterior traficată. Așa cum am arătat pe larg în partea a doua a prezentei lucrări, există situații în care autorul va răspunde penal doar în prima ipoteză deși conduita sa este aceeași, respectiv una de exploatare a victimei.

În continuare, prezenta lucrare subliniază caracterul mercantil al traficării și exploatării persoanelor vulnerabile, scopul urmărit de către făptuitori fiind obținerea de foloase materiale. Deși orice formă de exploatare a unei persoane este umilitoare pentru victimă și încalcă demnitatea umană, caracterul mercantil al conduitelor nu trebuie omis ori exclus din discuție, acesta fiind motivația principală a traficantului. Cu alte cuvinte, traficantul acționează în scopul final al obținerii de profituri, umilirea și degradarea victimei fiind un efect colateral al traseului pe care îl urmează pentru atingerea țelului său. În schimb, persoana vătămată este umilită ori înjosită tocmai prin caracterul forțat al activității pe care o desfășoară, existând posibilitatea ca, în absența constrângerii, să fi decis singură să presteze o anumită activitate, inclusiv cerșetoria ori prostituția, spre exemplu.

Așadar, astfel cum rezultă din toate cele de mai sus, teza de doctorat oferă o analiză aprofundată a conceptului de persoană vulnerabilă și a formelor de exploatare, clarificând aspecte importante pentru teoria și practica dreptului penal. Cercetarea evidențiază caracterul dinamic și contextual al vulnerabilității, precum și raportul complex dintre conduitele de traficare și cele de exploatare a unei victime. În plus, un studiu atent asupra surselor de

vulnerabilitate a victimelor poate releva cauzele reale ale traficului și exploatării acestora, deschizând calea spre combaterea conduitelor ilicite prin politici publice axate pe remedierea surselor de vulnerabilitate, cu consecința unei posibile scăderi a numărului de infracțiuni de trafic și exploatare. De asemenea, am propus repoziționarea și reconfigurarea infracțiunii de pornografie infantilă, pentru a reflecta mai bine valorile sociale ocrotite, dar și pentru a fi sancționată exploatarea victimei minore prin astfel de conduite.

În concluzie, considerăm că prezenta lucrare contribuie la înțelegerea complexă a fenomenului exploatării persoanelor vulnerabile, oferind perspective utile atât pentru viitoare dezvoltări teoretice, cât și pentru practicienii dreptului, poziția de victimă vulnerabilă putând fi regăsită într-o gamă foarte largă de spețe, de la solicitarea de emitere a unui ordin de protecție, până la o tentativă la infracțiunea de omor, spre exemplu. În plus, clarificările propuse pot servi la elaborarea unor politici penale mai eficiente și mai echitabile, care să protejeze mai bine drepturile și libertățile persoanelor vulnerabile.